

ДИЈАЛЕКАТСКЕ ОДЛИКЕ ЗБИРКЕ ПЕСАМА У РИТМУ ДИЈАЛЕКТА 2022

Овај рад се бави проучавањем дијалекатских особености песничке збирке *У ритму дијалекта 2022* групе аутора у издању Лесковачког културног центра. Корпус у овом истраживању представља 41 песма у оквиру песничке збирке *У ритму дијалекта 2022*, чији су аутори са простора различитих дијалеката српског говорног подручја. Циљ рада је представити дијалекатске одлике песама у оквиру заступљних дијалеката. Поједине песме су настале у пограничним срединама и у њима се уочавају утицаји других дијалеката, па и суседних језика. Приликом анализе проучаваних песама примењена је метода традиционалне дијалектолошке анализе. Резултати показују велику заступљеност језичких црта свих издвојених дијалеката уз значајан утицај стандардног српског језика. Проучавањем језичких одлика дијалекатске књижевности она добија на ширем националном значају промоције регионалног стваралаштва и дијалеката.

Кључне речи: српски језик, дијалекатска књижевност, збирка песама *У ритму дијалекта 2022*, књижевност у пограничним и мултиетничким срединама.

1. Увод

Овај рад се бави проучавањем дијалекатских карактеристика збирке песама *У ритму дијалекта 2022* у издању Лесковачког културног центра. Тежићемо да у наставку укажемо на значај језичког проучавања књижевног стваралаштва на дијалекту. Дијалекатска књижевност на особен начин сведочи о дијалекатским цртама појединих говора и самим тим у себи носи бројне могућности за проучавање ових карактеристика.

У оквиру активности које спроводи Лесковачки културни центар посебно место заузима литерарни конкурс *У ритму дијалекта* који се одржава од 2021. године. Овом манифестацијом се чува оригинално песничко стваралаштво на свим дијалектима. Поред тога у оквиру Лесковачког културног центра организовани су и научни скупови посвећени изучавању дијалеката и промовисању дијалектологије као науке.

¹ a.mitic-19606@filfak.ni.ac.rs

² Овај рад је финансирао Министарство науке, технолошког развоја и иновација у оквиру пројекта 451-03-136/2025-03/ 200371.

Увек постоји могућност за даљи развој примене теоријско-методолошких поступака у обради дијалекатских црта књижевних дела. Прошло је време када су писци тежили језичкој чистоћи својих дела, сада се посредством дијалекта остварују уметнички ефекти које није могуће постићи писањем на стандардном језику. Овакав однос писца према дијалекту може се објасити његовом повезаношћу са одређеним дијалекатским простором, било да се ту родио или је његово стваралаштво претрпело утицај тог дијалекта. Од посебног су значаја она дела која у себи обједињују дијалекатске особине других крајева, јер се ту отвара могућност анализе тих особина на различитим нивоима и под претпоставком различитих утицаја.

У зависности од форме књижевног стваралаштва на дијалекту можемо очекивати различите резултате анализе. Истраживања књижевности на дијалекту је могуће спроводити из више углова. С обзиром на теме које се обрађују у песмама, као и на начин на који су те теме обрађене, можемо рећи да је ова врста књижевности значајан ресурс за изучавање језичких карактеристика неког говора, као и за спровођење социолингвистичких и културолошких истраживања. „У лирском дискурсу дијалекат има најмање фолклорну или етноцентричну функцију, већ именује посебну естетичку стварност и икономију која се не може постићи књижевним језиком. Тако добијамо лирски метајезички слој који у интерлингвистичком додиру, интертекстуалном смислу и садејству старог, и новог језика постаје иманентан лирски медиј нове форме и естетике. Дијалекат је иначе, хуманистички и антрополошки близак примордијалном бићу јер локални језик лакше ослобађа универзалну трагику. Тако добијамо интенционални језик, неку врсту лирског новог говора, само-језик који старим говорним константама, у новим условима, изражава метонимијску функцију лирског текста” (Андрејевић, Андрејевић 2016: 41). Све горе поменуто указује на значај изучавања језика књижевности на дијалекту, а посебно лирског стваралаштва.

2. Претходна истраживања

Постоји значајан број радова који се баве језичким проучавањем књижевноуметничког материјала на дијалекту. У наставку наводимо неке од значајнијих радова из ове области. Бројни дијалектолози раде на подизању свести о потенцијалу језичких истраживања на материјалу дијалекатске књижевности. Велика имена домаће дијалектологије су указивала на потребу проучавања дијалекатских особина говора на основу материјала који је доступан преко књижевности која је делом или у целини писана на дијалекту. Овде пре свега издвајамо Жарка Бошњаковића и Недељка Богдановића. Бошњаковић у раду *Зашто је потребно изучавање и познавање дијалектологије?* (2007) скреће пажњу на значај увођења изучавања дијалекта на свим

нивоима образовања, што би имало за циљ лакше савладавање нормe стандардног српског језика. О значају увођења наставе о дијалекатским особеностима писале су Радмила Жугић и Стана Смиљковић у раду *О значају диференцијалне граматике призренско-тимочког дијалекта и стандардног српског језика у настави на југоистоку Србије* (2009). На сличну тему пише и Марина Николић у раду *Настава језика и дијалекат* (2011). Са друге стране, Недељко Богдановић у раду *Дијалектолошка наука и дијалекатска књижевност* (2007) указује на разлике у подацима до којих се долази дијалекатским изучавањем књижевности и изучавањем спонтаног говора људи, али су оба извора подједнако значајна.

Неколико аутора се у већем броју својих радова бавило изучавањем дијалекатских одлика књижевности на дијалекту, овом приликом издвајамо неке од њих. Јордана Марковић у раду *Врањски говор у 'Нечистој крви'* (2011) анализира дијалекатске особине присутне у проучаваном делу Борисава Станковића. Аутентичност се огледа у уметничком изразу писца. У раду *Функције апострофа* (2011) Јордана Марковић се осврће на начин бележења полугласника у уметничким делима на призренско-тимочком дијалекту, за шта аутори углавном користе апостроф. Иста ауторка у раду *Језик 'Ибиш-аге' Стевана Сремца* (2012) анализира дијалекатске одлике нишког идиома које уочава у приповеци *Ибиш-ага*. Анализирани идиом се везује за Ниш 19. века. У питању је урбани идиом уз појаву појединих језичких одлика које се везују за самог писца. Још један значајан рад Јордане Марковић јесте *Језик у делима Борисава Станковића* (2016). У овом раду се у центру интересовања истраживача налази синтакса у делима Борисава Станковића. Уметничка вредност ових дела се огледа у употреби дијалекта као пишчевог израза.

Следећа ауторка која је извештајан број својих радова посветила проучавању дијалектаске књижевности из угла језика јесте Татјана Трајковић. Рад *Бујановачки и кумановски идиоми у народним лирским песмама* (2019) открива дијалекатске одлике лирских песама два сродна народна говора. То су говор Бујановца са једне стране, и, са друге, говор Куманова. Ауторка у раду издваја сличности и разлике између поменутих говора. Иста ауторка у раду *The Vernacular of Niš in Children's Poetry Od malečko do golemo* (2020) анализира збирку песама за децу *Од малечко до големо* Славке Војиновић Масончић. У раду су дате фонетске, морфолошке, синтаксичке и лексичке дијалекатске карактеристике поменуте збирке. Овај рад нуди и поређење сазнања до којих се дошло са описима говора града Ниша који су у том тренутку били доступни. У раду *Дијалекатске одлике лазаричких песама из Бујановца* (2021) анализирана је збирка народних песама *Ој, девојко, Бујановке* на нивоу фонетских, морфолошких, синтаксичких и лексичких одлика призренско-јужноморавског дијалект. Најбројније су лазаричке песме, којих има тринаест. Као најдоминантнија дијалекатска обележја јављају се

обележија из лексики. Поменућемо и рад *Дијалекатске црте 'Казивања о нечистим силама'* (2020), где је садржана језичка анализа више дијалеката. Резултати показују да се у посматраној збирци налазе одлике три пизренско-тимочка дијалекта, косовско-ресавског дијалекта и два прелазна: екавско-јекавског и јекавско-екавског. Поред језичке анализе, дато је и гледиште на арелано порекло посматраних прича.

Као једно од знајчајнијих имена дијалектолошких истраживања на простору пизренско-јужноморавског дијалекта издваја се Радмила Жућић. Њен рад *Дијалекатски творбени елементи у песничком језику Власте Цунића* (2016) даје анализу суфикса *-че*, *-ка*, *-це*, *-е*, *-ики*, *-ак* као маркиране форме у дијалекатској књижевности. Ауторка је показала да се део анализираних суфикса идентификује као маркирана форма на материјалу датог дијалекта. Још једна ауторка које је показала ширину потенцијала језичке анализе књижевности на дијалекту је Маја Вукић у раду *Начинско-поређене реченице и конструкције у Ветровима Старе планине Слободана Цунића* (2009). Ауторка даје контрастивни преглед односа синтаксе реченице у стандардном српском језику, са једне стране, и у тимочко-лужничком дијалекту, са друге стране. Ауторка је поменути анализу извршила на материјалу романа *Ветрови Старе планине* Слободана Цунића.

Посебно су значајни они радови који се баве посматрањем утицаја или преплитања утицаја различитих дијалеката или језика. Тако у раду Владана Јовановића *Улога језика и дијалекта у образовању стереотипа о Грцима (на материјалу Кир Јање Јована Стерије Поповића и Кир Гераса Стевана Сремца)* (2007) видимо да језик има велику улогу у формирању социолошке слике о некој језичкој групацији. Тако овде имамо утицај дијалекта и језика у стварању стереотипних ставова код Срба о Грцима.

У радовима *Дијалектални језик у корену бића човека и песме* (2007) Славољуба Обрадовића и *Дијалекатски говор у прозној књижевности* (2007) Ивка Јовановића имамо својеврсне прегледе стваралаштва на дијалекту и апострофирање вредности истог. Обрадовић пише о поезији на дијалекту неколицине песника пизренско-тимочке дијалекатске зоне. Са друге стране, Јовановић се у свом раду фокусира на прозно стваралаштво на дијалекатском простору истог подручја.

Издвајамо и рад новијег датума, који се бави испитивањем фонетских дијалекатских црта. У питању је рад Милице Михајловић *Фонетске одлике врањског говора на примеру збирке песама 'Метла за по кућу'* (1993) Мирослава Цере Михајловића (2019). Ауторка је након издвајања тражених језичких црта извршила компаративно посматрање добијеног материјала и одлика прешевског, пчињског и кумановског говора, као и врањског говора. Резултати примене компаративне методе показују да велики број фонетских карактеристика потврђује тезу да говор проучаваног материјала јесте део пизренско-јужноморавског дијалекта.

У наставку се осврћемо на радове који у центар свог интересовања стављају књижевна дела на осталим дијалектима. Такав рад је *Дијалекатска лексика Михаила Лалића и књижевни језик* Раде Стијовић (2007). Овде се изучавају одлике зетско-сјеничког дијалекта у делима Михајла Лалића. Рад је усмерен на контрастивно посматрање дијалекатске лексике одабраног писца и лексике из књижевног језика.

У раду *О неким дискурсним маркерима у роману 'Петријин венац' Драгослава Михаиловића* Мирјане Гочанин и Владана Јовановић (2007) потврђени су изражајни донети косовско-ресавског дијалекта посредством анализе стилских и дискурсних маркера. Посебан капацитет за дијалектолошка истраживања представљају дела која у себи садрже преплитања одлика неколико дијалеката. У овом контексту издвајамо рад Голуба Јашовића *Дијалектизми у књизи 'Кратке косовске каже' Новице Китића* (2011). У овом делу су уочене одлике стандардног српског језика, као и призренско-јужноморавског и косовско-ресавског дијалекта.

Марина Николић и Сања Алексић у раду *Дијалект као језик романа 'Лина тврђа од камена'* (2016) анализирају фоностилистичке, морфостилистичке и графостилистичке одлике дијалекта. Ауторке су дошле до закључка да се интерпункција користи у стилогене сврхе, поред тога јављају се фразе, пословице, клетве и др. као одлика стила писца. Још један рад који проучава стилске одлике, али овога пута у поезији, јесте *Поетска функција дијалекта у поезији Ратка Поповића* Данице Андрејевић и Ане Андрејевић (2016). Овде је посматран дијалекат у збирци песама *Страори* Ратка Поповића где је заступљен централно-косовски говор. Дијалекат се у поменутој збирци користи као уметничко средство за појачавање уметничких утисака и за добијање жељених ефеката посредством представљања историје и чињеница које су претрпеле уметничку обраду.

На самом крају овог прегледа осврнућемо се на рад *Дијалекатске карактеристике збирке песама 'У ритму дијалекта 2023'* Анђеле Митић (2024) где се анализирају дијалекатске особине песничке збирке *У ритму дијалекта 2023* групе аутора. Како поменута збирка обухвата велики број песама са различитих дијалекатских подручја, рад таксативно издваја уочене одлике сваког дијалекта, као и одступања од истих у корист стандардног српског језика.

3. Методологија рада

Предмет проучавања овог рада је збирка песама *У ритму дијалекта 2022* у издању Лесковачког културног центра. Корпус у овом истраживању представља 41 песма у оквиру песничке збирке *У ритму дијалекта 2022*, чији су аутори са простора различитих дијалеката српског говорног под-

ручја. Циљ рада је представити дијалекатске одлике објављених песама у оквиру заступљених дијалеката. Поједине песме су настале у пограничним среднама и у њима се уочавају утицаји других дијалеката, па и суседних језика. Приликом анализе проучаваних песама примењена је метода традиционалне дијалектолошке анализе. Анализа је спроведена по угледу на анализу у раду *Дијалекатске карактеристике збирке песама „У ритму дијалекта 2023”* (Митић 2024). Песме су груписане према дијалекатским одликама, а обележене су према редном броју песме у збирци. Ради прегледности, пре навођења издвојених дијалекатских особености дат је попис песама са редним бројевима. У оквиру анализе навођени су примери из песама где долази до одступања од стања у дијалекту и где се уочава утицај стандарда, посебно код оних дијалеката (или дијалекатске зоне) који нису део основице стандардног српског језика.

4. Резултати анализе

Најбројнија група песама су песме које припадају призренско-тимочкој дијалекатској области. Песме даље разврставамо на основу дијалекатских карактеристика. У загради након наслова песме наведен је редни број песме у збирци.

Песме које имају карактеристике призренско-јужноморавског дијалекта су:

- Величковић Драган, *Дошло ми да штукнем* (5)
- Ђермановић Мира, *Ешеку мој* (7)
- Живковић Бранислав, *Лесковачки* (11)
- Игњатовић Црнатовић Драгана, *Куде ме мори снађе?* (12)
- Манчић Жаклина, *Моравчанка* (18)
- Мијајловић Душан Адски, *Оскудација на мерак* (21)
- Мицић Бојана, *А ће дођеш?* (24)
- Петровић Марија, *Баба Виткин монолог* (28)
- Ристић Милица, *Не ли спијеш* (29)
- Станковић Александра, *Фамилија* (30)
- Стојановић Добрила, *Песник из Врање* (32)
- Стојковић Весна, *Зборим си по нашки* (33)
- Стојковић Душан, *Што да ти зборим* (34)
- Такић Срба, *Сонет од старос* (36)
- Тасић Душан, *Питам се често већ* (37)
- Томић Весна, *Око жишкаво у с`н остаде* (39).

Песме са одликама тимочко-лужничког дијалекта су:

- Крстић Миливоје, *Не јеџ`ме Клаудије* (16)
- Миленковић Драгица, *Син* (22)

- Панић Наташа, *Мајчина брига* (26)
- Станковић Милан, *Кад се Лужничáње од слáву вртају* (31)
- Стојковић Милко, *Шче ми надежи па мене* (35).

У наставку издвајамо особине које су заједничке за ова два дијалекта у оквиру призренско-тимочке дијалекатске зоне. Павле Ивић (2001: 146–147) издваја следеће дијалекатске црте у овом контексту: експираторни акценат, полугласник, чување вокалног и финалног л, аналитичка деклинација и компарација, губитак инфинитива и удвајање облика личних заменица.

На основу увида у издвојене песме уочавамо да у двома песмама постоје обележени акценти, и то у: Величковић Драган, *Дошло ми да штукнем* (5) и Станковић Милан, *Кад се Лужничáње од слáву вртају* (31). Како у осталим песама нису обележени акценти, није могуће дати детаљну анализу дистрибуције акцента.

У анализираном материјалу уочили смо различите тендеције самих аутора приликом бележења полугласника. Не постоји уједначеност у оквиру збирке по овом питању. Полугласник обележен апострофом уочавамо у следећим примерима:

тама́н мислим *с'д* ће буде (5), чујем мајку горе *п'њка* нешто (5), *к'д* се врте (7), нећу да *б'шим*, све ми арно (7), на тебе, ешеку мој, *к'д* се сетим (7), *с'з* ћу лепо да прекинем дискурс (11), *с'с* очи што ми само теку (12), *с'с* руке што *с'ме* шију деку... (12), *к'д* од мен' *с'м* мож' да цвикаш (12), знаеш ли да *к'д* с мене одиш (12), *с'з* си жмијемо дом (21), ти *с'с* дечију (22), још *к'д* запоју (22), радос' *с'с* винце напоји (22), до *с'з* тугувал (22), до *с'з* пил ел за сина тугувал (22), *к'д* сам пошла да те видим (24), а ја *с'м* ти се надала (24), жељна *с'м* остала (24), некој *д'н* да те видим (24), да ми срце *т'кнеш* (24), чим *сл'нице* огреје Стару планину (26), дизај се, чере, *д'н* че се препладни (26), пушти још малко дитиња душа да *с'њује* (26), никада се у живот *нес'м* наспала (26), ил' неку битку *с'д* бијеш (29), да срце *к'д* крвари (29), ноћ је *дл'га*, и не мари (29), што *с'н* неки *с'д* не снијеш (29), ти се *ноћ'с* ич не прибра (29), док ти *сл'нице* златно сија (29), нек те бол *т'ј* не заводи (29), нека ми кажев *с'з* сви (33), *к'д* не удем, (34), је л' *нес'м* писац (34), што да ти зборим *к'д* речи немам (34), *с'м* те гледам (34), *с'н* немам, *д'н* немам, без тебе (34), *ч'чнем* детенце да се насмејем (35), с убав се *д'н* распричам и раколим, (35), *с'с* алку излегнуваш (39), око жишкаво у *с'н* остаде (39).

Полугласник обележен знаком ь присутан је у примерима:

најчесто у кавáну, да *осьвну* (31), не́че си до́м йду, по но́ч *тьвну* (31).

Постоје и примери изостављања било каквог бележења полугласника, док се он у говору у тим речима чује:

мајка ми вика, ма *дл* си будала (32), *сл* кад помислим на тога песника из Врање (32), ма слузе *см* целу реку исплакала (32), *сл* да би се за њега удала (32), за тога песника што *см* га видела (32), *сл* би га гледала (32), *дн днс* ми је големо туговање (32).

Поред поменутих карактеристика треба издвојити и појаву бележења апострофа уместо изостављених сугласника, а понегде и читавих слогова:

погле *к'о* се усукала (5), *'бем* ли гу у срећу (5), заврте ми се *свес'* (5), ал имал си *'едну* фалинку (22), да *радос'* с'с винце напоји (22), с голему *радос'* на њиву носе (26), *је'* погачу врућу (28), *немо'* жури ки кокош на просо (28), *три'ес* слова да запамтим (33), свака *час'* и томе Вуку (33), можда је да *с'ватим* касно (33), кој ће тада да ме *с'вати* (33), од *стра'* не дава (39), *'аљине* бегенисуваши (39), ће ме утепа од *радос'* (39).

У примерима аферезе, апокопе и синкопе уочавамо изостављање вокала и бележење апострофа.

Афереза: ни на тамо, ни на *'вамо* (33).

Апокопа: к'д од *мен'* с'м *мож'* да цвикаш (12), а жал у *мен'* си врви (21), не могу да се на *теб'* срдим (21), *мен'* задева, а теби га пришива (21), *ал'* мерак што си имал (21), *беж'* у комшил'к (22), *ајд'* да ме малко волиш (24), све најгрђе о *нам'* (28), *ил'* неку битку с'д бијеш (29), нема моје *ил'* твоје (30), *ил'* позобен зоб (30), викав ми људи *там'* неки (33).

Синкопа: *кол'ко* видим, неће скоро снајку види (5).

Појаву очувања финалног Л налазимо у следећим примерима:

ја *селско* девојче (7), у мене *селско* (7), млад си и *гол* убав (21), Савће *бил* богат (22), много *волел* да попивује (22), ајде, Боне, сина *добил* (22), и твој пољубац *врел* (24), и да се *цел* живот мучим (33), с'м те гледам и *цел* трним си (34).

Дисимилација сугласника присутна у следећим примерима: *млого* новости има (18), *млого* је ово лошо (18), *млого* волел да попивује (22), за тога песника *млого* тугујем (32), па см се *млого* разболела (32), и овакој *млого* ми је (33), *млого* је уман човек бија (33), све ви *млого* волим (35), душу ми разгали *млого* (39).

Екавску замену јата у одричним облицима помоћног глагола *јесам* уочавамо у следећим примерима: ал' нашо *неје* много трајало (7), него ни то *неје* имало (18), овој никад *неје* било (18), је л' *нес'м* писац, но кујумџија (34), и никада се у живот *нес'м* наспала (26), фамилија *неје* дугме на јелече (30), зато што у фамилију никој *неје* роб (30), ко да ништа *нејé* ни билó (31), ни сад ми *неје* јасно (33).

У издвојеним песмама уочава се и присуство икавизама у одричним облицима помоћног глагола *јесам*, што сматрамо утицајем стандарда: на лесковачки језик нико *није* раван (11), *није* да се ширим ко циван у дуд (11), *није* да се издизам ко вашка у шију (11), тој *није* ни живина (18), али цаба *нисам* га више видела (32).

Губљење гласа Х (у иницијалној, медијалној и финалној позицији) уочавамо у следећим примерима: све и да *'оћу* (21), туј вечер Савће отиде у *ме'ану* (22), *ајд'* да ме малко волиш (24), требе *'леб* да се омеси (26), *оћу* у

кућу да имам мужа свога (28), и која дође, има с поштовање да гу 'ранимо (30), *одма'* ударим на плакање (32), можда је да с'ватим касно (33), кој ће тада да ме с'вати (33), од *стра'* не дава (39), 'аљине бегенисуваш (39).

Јавља се и пример са очуваним гласом Х: *хоће* ли старост да изда некад (37). А присутна је и појава замене гласа Х гласом Ј: чим те месец *тијо* гали (29).

Глас S јавља се у следећим случајевима: *нође* сплитају, *руће* *уздицају* и *окају* (31), *љуђе* се *свѣре*, *укорóсују* (31); а издвајамо и пример где се употребљава ДЗ уместо графеме S: не би ни се људи овакој *дзверили* (33).

Специјално јотовање изостаје у следећим примерима: *пројде* она а нам' време за први брст (21), и *дојде* син (22).

У наставку наводимо дијалекатске црте које се разликују између два издвојена дијалекта у оквиру дијалекатске зоне. Прво ћемо се осврнути на црте карактеристичне за призренско-јужноморавски дијалекат.

Финално Л дало је -ЈА у радном глаголском придеву једине мушког рода:

прилике сам грдне *пропуштија* (5), неки ми је *учинија* (5), белэг сам од праг *носија* (5), викаш, на теме си *паднуја* (7), ко да ти неки саплећку *турија* (7), у кал, сас нове цопке *паднуја* (7), како *зборија* мој ујка Миливоје (30), што *измислија* азбуку (33), много је уман човек *бија* (33), да се у Лесковац *родија* (33), нит сам ги *чуја*, нит *научија* (34), *ужутеја* деда ми ко дуње (36), годинке је *наврчкаја* деда (36), „Угњиљеја” – баба ће тек рекне (36).

Рефлекс финалног Л је -О, а то уочавамо у следећим примерима: ки пре што је *био* (18), само да би колко толко *био* здрав (37).

Рефлекс вокалног Л је спој Л и полугласника који је обележен апострофом: Ноћ је *дл'га*, и не мари (29), *сл'нце* да искочи мора (29), док ти *сл'нце* златно сија (29).

Рефлекс -нж- је -на- у ограниченом броју примера: до струк *паднале* (39), око жишкаво *трепнало* (39).

Предлог СА има облик САС: у кал, *сас* нове цопке *паднуја* (7), како ми не баратамо *сас* падежи (11), *сас* руке да те милујем (24), ћу му претуцам *сас* чук сви прсти (28), *сас* поглед попреки (33), *сас* падежи нећу се замарам (33), слова крива *сас* гумицу бришем (33), *сас* мерак, ко сваки ђак (33), *сас* кога смо дошли (33).

Присуство специјалног јотовања уочавамо у следећим примерима:

закру си крпа *нађе* (5), *дође* ми, такој, неки реч да ти посветим (7), струја *прође* кроз мене (7), па ће да *прођев* ко боси по трње (11), куде ме мори *снађе* (12), тек се такој изгубу и више не ги *нађу* (18), шта ли ће не још *снађе* (18), *дође* ни време још по лудо (18), ти не *дође*, жеља да ме мине (24), ти гледај, па *дођи* (24), *дође* си брљив, прича си смешно (28), одо да си *нађем* оног мог (28), и која *дође*, има с поштовање да гу 'ранимо (30), ал' кад *пођем* зором

раном у град са Драганом (33), што на говор ми *нађујев* ману (33), што да ти зборим, коју реч да *нађем* (34).

Аналитичка деклинација потврђена је у следећим примерима:

од муку ћу пукнем (5), овај црна *с танка уста* (5), сви су легали *на плућа* (5), мућак *од девѐти дан* (5), прскаше ме и *с водицу* (5), у кал, *сас нове цопке* паднуја (7), *на рингиштил*, у *Пашину чешму* (7), ко *маче од таван* (11), *из остали градови* чујев се лавежи (11), ко боси *по трње* (11), лесковачки је најбољи у *Србију* (11), куде ме мори снађе *по пут*, *с потонуле лађе* (12), шминка чуда праи *с изборана лица* (12), трчу *по авлију* (16), качу се *на плевњу* (16), баби мило што се дете гали *око њу* (16), лети се радело *по њиве* (18), сви ни *од таки резил* одбрани (18), да ми се душа *с више ништа* не погани (18), ти *с'с дечију беж'* у комшил'к (22), да *радос' с'с винце* напоји (22), *сас руке* да те милујем (24), још ми се *с друшће* по сокаци трчи (26), *с голему радос'* на њиву носе (26), ту *по кафане* се маје (28), ћу му претуцам *сас чук* сви прсти (28), *на сунцокрет* треба игра (29), „У нашу *фамилију* нема моје ил' твоје” (30), што гу *с образ* бранимо (30), има *с поштовање* да гу 'ранимо (30), мандамо се *по сокаци* (30), кад се Лужничане *од славу* вртају (31), најчесто у *кавану*, да освну (31), ни за девојче, ни мецу, ал' због *ређију* (31), кад чујем песника *из Врање* (32), викав ми људи там' неки *сас поглед* попреки (33), *сас падежи* нећу се замарам (33), да се у *Лесковац* родија (33), слова крива *сас гумицу* бришем (33), слова пишем *сас мерак* (33), *сас кога* смо дошли? (33), *сас падежи* се фрља, па скроз надрља (33), пооратим *с комишију* ко си умејем (35), продумам *с младога*, *с старога* си зборим (35), изоратим се *с месечину* ноћу (35), *ората с душу*, *с њу* ме задојили (35), *ората требе с волење* да је задојена (35), *од стра'* не дава (39), у чаршију *с'с алку* излегнуваш (39), ми дзипнало срце *до грло* (39).

Синтетичка деклинација, као вид утицаја стандардног српског језика на говоре призренско-тимочке области, примећена је у следећем примеру: унучетија на баба Марику *из Опатије* (16).

У посматраном материјалу имамо једну потврду аналитичке компарације: Савће бил богат, *најбогат* у село (22). Са друге стране, јавља се више потврда синтетичке компарације које наводимо у наставку:

ал' лесковачки је *најбољи* у Србију (11), потражи си женско и *лепше* и *млађе* (12), утркују се која че *више* и *боље* да уработи (22), ће се вика у село све *најгрђе* о нам' (28), зато си волим своју лозу *најмилију* (30), *највернија*, *најискренија* пријатељице моја (37).

Употреба конструкције *да + презент* уместо инфинитива је присутна у примерима:

с'г ћу лепо *да прекинем* дискурс (11), ни ја не мог' све *да разаберам* (18), 'оће л' неки лек *да се нађе* и за овуја бољку (18), не могу *да се* на теб' *срдим* (21), требе 'леб *да се омеси* (26), сл'нце *да искочи* мора (29).

Облици презента трећег лица множине на -в:

девојке ме нешто *нећев* (5), па ће да *проћев* ко боси по трње (11), у фамилију *спадав* сва браћа и ортаци (30), *викав* ми људи там' неки (33), што ме чудно *гледав* (33), па ми за право не *дав* (33), нека ми *кажев* с'г сви што на говор ми *наћујев* ману (33).

Издајамо и облик са наставком -у у трећем лицу множине презента: оне грдне *пушу* (18).

У наставку издајамо дијалекатске особине уочене у песмама на тимочко-лужничком дијалекту.

Финално Л у радном глаголском придеву мушког рода је забележено у следећим примерима:

Савће *бил* богат (22), много *волел* да попивује (22), *волел* си он ћерће (22), ајде, Боне, сина *добил* (22), до с'г *тугувал*, велу (22), еј, до с'г *пил* ел за сина *тугувал* (22), а од с'г че ел га *добил* (22).

Рефлекс вокалног Л је дало Л и полугласник обележен апострофом: чим *сл'нице* огреје Стару планину (26).

Прасловенске групе *tј, *dј дале Ч, Џ:

која *че* више и боље да уработи (22), Ћерће *тује* (22), на *тују* ижу отиду (22), да *чашчева* (22), од с'г *че* ел га добил (22), дизај се, *чере* (26), моје детињство брзо *че* мине (26), *нече* си дóm йду, по *ноч* тьвну (31), па им *мáлко*, *оче* још (31), ни за девојче, ни *меџу* (31), *нема* се ни *сечају*, (31), па све и да *очу* (35).

Лужничка палатализација је присутна у следећим примеима:

и *љуће* га поштували (22), волел си он *ћерће* (22), моје су *руће* још детиње (26), још ми се с *друиће* по сокаци трчи (26), да те *мајћа* на време одари (26), умешне женче *руће* (26), дизај се, *чере*, моли те *мајћа* (26), *љуљћа* на грбину и мотика на рамо (26), како ми *руће* цвеће беру (26), тека ми је *мајћа* једноман думала (26), *ноће* сплѝтају, *руће* уздѝсају и *окају* (31), *љуће* се свѝре, укорóсују, (31), ал' због *рећѝју* (31), од све *бриће*, вас само моје оратење плаши (35).

Присутни су и примери множине именица средњег рода на -етија и -ишта: *унучетија* на баба Марику (16), *јуру пилишта* и *ћурчетија* (16).

У следећу групу песама убрајамо пет песама са одликама косовско-ресавског дијалекта. То су песме:

- Ђокић Томислав, *Тајна под шеширом* (8)
- Јовановић Бојана, *Да си ме оставити знао* (13)
- Љутовац Лидија, *Не могу да се наспавам* (17)
- Терзић Невена, *Како је човек волео жену* (38)
- Трајковић Јелена, *Зајечарци* (40).

Аферезу издајамо у примерима: да мерка *'ве* млаће (8), све га у *'бо-ланту* (8).

Апокопа је присутна у следећим примерима: *ал'* му дође слађе (8), малко ноге да *с'* оперу (17), да *с'* одморим нисам мого (17), *д'* иде ноћас у кујну да спава (17), да *с'* одморим од њи *'оћу* (17), пошла *д'* узне прслуче са жице (17).

Изостанак гласа Х (у иницијалној и финалној позицији) уочавамо у следећим примерима: ред је да се поје лечка *'леба* (17), да *с'* одморим од њи *'оћу* (17), таман *'тедо'* да заспим ки човек (17), *диго'* се из кревета (17).

Међутим, присутни су и примери са очуваним гласом Х: обећавана су-зама у оближњој *механи* (13), у које *поверовах* (13), бојао би се песме *мојих девојачких* увојака (13), *тихог* војника пратио сену (38), падале су сузе *тихо* низ образе (38), *одмахнемо* руком (40), па тешимо једни друге случајно, у *ходу* (40), а сопствене амбиције у тај свет су *хтеле* (40). На основу издвојених примера видимо да се они јављају под утицајем стандардног језика.

Изостајање гласа Ј (у медијалној и финалној позицији) уочавамо у примерима: девизну *пензи'у* (8), и бабу *Милени'у* (8), *немо'* да ми галами по куће (17). Са друге стране, уметање гласа Ј се јавља у примеру: нисам је *туријо* да светли по сокаку (17).

Упрошћавање сугласничке групе СТ у С: већ је *једанајес'* сати (17).

Дисимилација сугласника је видљива у примеру: ринтало се данас *млого* (17).

Сажимање вокалске групе АО у О: да *с'* одморим нисам *мого* (17), ао мамо, куј те *ђаво тетро* (17).

Конструкција КАО И дала је КИ: „ки младожења” (8), трчао сам *ки 'опарен* (17), таман *'тедо'* да заспим *ки* човек (17).

Појава заменичког облика ЈУ: крвавом руком очи *ју* бојио (38).

Уопштавање наставака старе меке промене: вук *урликем* месец завија (38).

Ширење резултата сибиларизације уочавамо у примерима: просуо сам санове у твоје мале *кораце* (38), са усана прикупљам ти кржаве *зраце* (38).

У песмама Бојана Јовановића и Јелене Трајковић уочавамо да су углавном песме писане на стандарду уз повремене коментаре и делове песама на дијалекту.

У оквиру треће групе издвајамо песме са дијалекатским карактеристикама шумадијско-војвођанског дијалекта. У ову групу спадају песме:

- Бунјић Радмила, *Да бих живела дуже* (4)
- Ђукановић Весна, *Вечера* (9)
- Еремић Зорица, *Чеда и Ђуђа* (10)
- Калић Браниславка, *Вредна беше наша Јеја* (14)
- Миловић Драгиња, *Ди су новци Лало из Баната?* (23)
- Цвитковић Слободан, *Удавача без мане* (41).

Аферезу уочавамо у примерима: *ал'* ко ономад никад нисам прошо (9) *ал'* оћеш, ко дериште и јо-јо (9), шацује ја *л'* је добро коње у кола упрего (10), *ајд'* на посо, сосо (10), мало *ј'* касти (14), од две киле *'леб* је *свак'* (14),

ал' запамти мене добро (23), *беж'* ми с очију (23), све *мож'* бити (41), *'оће л'* удавача без мане остати (41).

Сажимање вокалских група АО и ЕО у О: нисам знао ни ди сам *пошо*, ни ди сам *дошо* (9), У кафану ја сам *ишо* (9), братију *чаићаво*, никог нисам *слушо* (9), да л' је ручак ил' вечера, *пито* нисам (9), са шпорета шерпу *скино* сам (9), *боло* ме је стомак цео (9), *фруштуково* рано мој бркати дејка Чеда (10), *долаз* овамо, гром у тебе *пуко* (23), *слушо* то стари Сремац па рече (41), ономад сам свима *казиво* (41).

Појава уметања гласа Ј је присутна у примерима: да сам пао, ногу *сломијо* (9), да те за брак нисам *молијо* (9). болестан сам три дана *бијо* (9), нисам се опирачи *смијо* (9).

Икавизми су присутни у следећим примерима: ко ономад никад *нисам* прошло (9), *нисам* знао ни ди сам пошо (9), да те за брак *нисам* молијо (9), *нисам* се опирачи смијо (9), прико мене *пришло* много лета (9), никад не знам *'ди* су (10), посао јој *није* лак (14), ди си се завуко? (23), *ди* су новци? (23),

Забележено је и изостајање гласа Х (у иницијалној, медијалној и финалној позицији): право време да се *'рана* проба (9), ал' *оћеи*, ко дериште и јо-јо (9), ја ћу да *и'* напојим (10), сви би ви *'леба* без мотике *'тели* (10), на *'леб* топли и огњиште (14), умесила шест *'лебова* (14), од две киле *'леб* је свака (14), *о'ма* да си очо (23), цела се бусија у кетуш у *'вати* (41), *'оће л'* удавача без мане остати (41).

Дисимилација сугласника присутна у следећим примерима: прико мене *пришло* много лета (9), *млого* ветрови налета (9).

Примери трећег лица множине презента на -ДУ су: кад црева *закрчиду* (9), *сучеду* се дрва сува (9), *долетиду* до мог мозга ко клетве (9), нек се *смиједу* и пајташи твоји (9), *шетаду* пијетренке (9), *гледиду* ме ко фрајле неке (9).

У заглављу песама Јоване Бјелановић *Покајник* (2) и Нине Матић *У зениту сунца* (20) стоји одредница „говор Београда”. У наведеним песмама уочавамо једино појаву апокопе у примерима: *ал'* залуд и даље си наг! (2), *ал'* време је жаока која те стиже (2). У обе песме се јавља доследна синтетичка деклинација, уз доследно писање гласа Х и Ј на местима као у стандарду.

На зетско-сјеничком дијалекту писане су песме:

- Бајровић Емир, *Даљ* ћу дој (1)
- Бјелановић Раденко, *Небески знакови* (3).

Појаву апокопе видимо у примеру: *ал'* је нико запазит не може (3).

Апосторф којим се указује на испадање сугласника уочавамо у примеру: да сам *'тица* лијепе среће камо (1).

Сажимање вокала присутно је у примеру: *ж'о* ми бидне ће сам рођен (1).

Чување гласа Х: и *пухају* ветрови од зора (1), како ми се топло јело *куха* (1), овђе већно снијег *груха* (1).

Изостанак гласа Х: Свака ријеч има *армонију* (3).

Појава гласа Ћ уместо Џ: дако *ћаба* вика (1).

Присутна је јекавска замена јата: да сам 'тица *лијене* среће камо (1), *цијељих* двадесетак љета (1), овђе већно *снијег* груха (1), *ријечи* су тајновито *сјеме* (3), *ријечи* су закони живота (3), без њих би се *свијет* скаменио (1), *ријечи* су божанско *свјетило* (3), сва суштина обадва *свијета* (3), *свјетлости* су неба господари (3), на небеско *вјечито* трајање (3).

Јекавско јотовање је присутно у примерима: ж'о ми бидне *ђе* сам рођен (1), *цијељих* двадесетак *љета* (1), *овђе* већно *снијег* груха (1),

Осврнућемо се и на карактеристике уочене у песми Драгице Марковић *Сијаринска Бања* (19) уз коју стоји одредница „говор Горње Јабланице, општина Медвеђа”. Међутим, дијалекатске карактеристике које наводимо у наставку, без обзира на територијално одређење у оквиру поменуте одреднице, говоре о ијекавском говорном типу.

Ијекавизам се потврђује у примерима: Бањом тече *ријека* жива (19), *лијечи* народ (19), *пјева*, игра, пије (19), нема љепше на *свијету* (19), *сијај увјек* истим сјајем (19), *Вјековим* тако живиш (19), *лијечиш*, бринеш (19).

Примери извршеног јекавског јотовања: ништа *љепше* ни *чудније* (19), *најљепша* од свих бања (19), и зими и *љети* (19), ко ће овом добру *одољети* (19), нема *љепше* на *свијету* (19).

Синтетичка деклинација присутна је у примерима: у *котлини* саграђена (19), Бањом тече *ријека* жива (19), ко домаћин *куће* своје (19), госте *прима*, радује се *свима* (19), шта ћеш бајо *од тога* милије (19), ти најљепша *од свих бања* (19).

Синтетичку компарацију уочавамо у примерима: шта ћеш бајо *од тога милије* (19), ништа *љепше* ни *чудније* (19), ти *најљепша* од свих бања (19).

У наставку издвајамо песму Филипа Перића *Србин* (27), у чијем заглављу стоји „говор Лознице”. Песма је написана са екавском заменом јата, уз појаву стандардних икавизама: шта то са собом носи *нисам* знао (27), на Косову никад *нисам* био (27), не смем судити, *нисам* Бог (27).

Извајамо још и очување употребе гласа Х (у иницијалној, медијалној и финалној позицији): да *бих* се ја родио само (27), опет *бих* изабрао (27), за своје *грехе* испаштам (27), само мир *хоћу* да затражим (27).

Уз песму Тихомира Костића *Мој баћо* (15) стоји одредница „говор Суботице”, док уз песму Андре Мошића *Југа* (25) стоји одредница „говор Сплита”. Како се у овим песмама јавља доследна икавска замена јата, у наставку их наводимо обједињено.

Икавска замена јата присутна је у следећим примерима: волио је *дивојке*, шприцере и *мијане* (15), *живио* је свој живот, полагао и натенане (15), кад му тамбураши на увце *писмом* прите (15), он се ондак радује ко мало *дите* (15), а за *липу* жену и у жераву би стао (15), удовице, *дивојке*, па и цуре (15), једне *дивојачке* очи плаве (15), њему се око главе све *приокрене*

(15), године лете и *вриме* прође (15), све то на своје *мисто* дође (15), да ме можеш *видит* сада (15), у *мисту* Ловрећу (25), племенита, наочита, ко чем-прес *дивојка* (25), по *липот*и и у души Медитеран-вила (25), двоје *дице* (25), откако је *нима* – брод без капетана (25), *увик* ћу се *сићат* прошлих *сритних* дана (25), *цила* бивша Југовина кућа јој и дом (25), свугди су је заволили *'ди* год да би била (25), да се *писма* скрати (25),

У песми Андре Мошића *Југа* (25) пронађене су и дијалекатске карактеристике које наводимо у наставку. Појава јекавске замене јата је присутна у примарима: *прије* скоро стољећа имала је срећу (25), *свјетска* дама од преженце, висок стила (25).

Појава гласа Н уместо М у финалној позицији: родила се у пролиће, *половицон* маја (25), отиша је унук за *њон* до мало времена (25), казаћу *ван* (25).

Јавља се појава апострофа као ознака губљења сугласника: из куће изнесе је снагон дива *о'* камена (25), свугди су је заволили *'ди* год да би била (25).

Сажимање групе АО у О: *ко* чемпрес дивојка (25).

На самом крају, осврћемо се и на песму Ивана Гаћина *Експлозија норости* (6). У намени испод наслова стоји да песма припада говору Лудберга у Хрватској. Језичке карактеристике ове песме које се разликују од свега до сада наведеног су: зараћају *в* пустињско корење (6), *вужгане* зоре (6), записане *з фарбама* фантазије (6), и *з жалости* поштамбиљане (6), *в* недосежне висине (6), док *путује* по немирни шуми (6), *дриче*ју *з временским жлебима* (6), прескаче колоне *ускличников* (6), *в морју жуфкоче* (6), и чека експлозију *норости* (6).

5. Закључак

Рад се бави анализом дијалекатских особина песама из збирке *У ритму дијалекта 2022*. Анализиран је корпус који се састоји од 41 песме са различитих дијалекатских локалитета српског говорног подручја и мањег дела језичког подручја бивше СФРЈ. Циљ рада је представити дијалекатске одлике објављених песама у оквиру заступљених дијалеката. Након анализе дошло се до закључка да се у посматраним песмама уочава значајно присуство дијалектизама, уз појаву утицаја стандардног српског језика, који варира у зависности од посматраног дијалекта. У оквиру дијалеката који нису ушли у основу стандардног српског језика издвајамо већи број дијалектизама. Уколико упоредимо добијене резултате из овог рада са резултатима из рада Митић 2024, видећемо да се са развојем књижевне манифестације *У ритму дијалекта* тежи све богаћијем књижевном изразу са већим бројем песама објављених у оквиру збирке, као и са већом разноврсношћу дијалекатских црта заступљених у песамама.

Регионална обележеност песама доприноси афирмисању овакве врсте књижевности, а језичко проучавање овог стваралаштва доводи до повећања његовог значаја. Књижевноуметничкој вредности дела додаје се значај промовисања дијалекатских особености песничког језика.

Литература

- Андрејевић, Андрејевић 2016: Д. Андрејевић, А. Андрејевић, Поетска функција дијалекта у поезији Ратка Поповића. у: *Дијалекти српскога језика: истраживања, настава, књижевност 1*, зборник радова с међународног скупа одржаног 11. и 12. априла 2014. године у Лесковцу. Лесковац: Лесковачки културни центар; Врање: Универзитет у Нишу, Педагошки факултет, 39–48.
- Богдановић 2007: Н. Богдановић, Дијалектолошка наука и дијалекатска књижевност. у: *Књижевност на дијалекту*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 9–11.
- Бошњаковић 2007: Ж. Бошњаковић, Зашто је потребно изучавање и познавање дијалектологије? у: *Књижевност на дијалекту*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 55–68.
- Вукић 2009: М. Вукић, Начинско-поредбене реченице и конструкције у Ветровима Старе планине Слободана Џунића. У: *Дијалекат – дијалекатска књижевност*, Лесковац: Лесковачки културни центар, 183–189.
- Гочанин, Јовановић 2007: М. Гочанин, В. Јовановић, О неким дискурсним маркерима у роману „Петријин венац” Драгослава Михаиловића. у: *Књижевност на дијалекту*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 85–90.
- Жугић, Смиљковић 2009: Р. Жугић, С. Смиљковић, О значају диференцијалне граматике призренско-тимочког дијалекта и стандардног српског језика у настави на југоистоку Србије. у: *Дијалекат – Дијалекатска књижевност*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 9–25.
- Жугић 2016: Р. Жугић, Дијалекатски творбени елементи у песничком језику Власте Ценића. у: *Дијалекти српскога језика: истраживања, настава, књижевност 1*, зборник радова с међународног скупа одржаног 11. и 12. априла 2014. године у Лесковцу. Лесковац: Лесковачки културни центар; Врање: Универзитет у Нишу, Педагошки факултет, 107–114.
- Ивић 2001: П. Ивић, *Дијалектологија српскохрватског језика* (приредио Драгољуб Петровић). Сремски Карловци, Нови Сад: Издвачка књижарница Зорана Стојановића.
- Јашовић 2011: Г. Јашовић, Дијалектизми у књизи „Кратке косовске каже” Новице Китића. у: *Дијалекат – дијалекатска књижевност 3*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 83–92.
- Јовановић 2007: В. Јовановић, Улога језика и дијалекта у образовању стереотипа о Грцима (на материјалу Кир Јање Јована Стерије Поповића и Кир Гераса Стевана Сремца). у: *Књижевност(т) на дијалект(у)*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 91–96.
- Јовановић 2007: И. Јовановић, Дијалекатски говор у прозној књижевности. у: *Књижевност(т) на дијалект(у)*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 63–75.
- Марковић 2011а: Ј. Марковић, Функције апострофа. у: *Дијалекат – дијалекатска књижевност 3*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 31–45.

- Марковић 2011б: Ј. Марковић, Врањски говор у „Нечистој крви”. у: *Нечиста крв Борисава Станковића сто година после (1910–2010)*. Врање: Универзитет у Нишу, Учитељски факултет, 219–229.
- Марковић 2012: Ј. Марковић, Језик „Ибиш-аге” Стевана Сремца. у: *Годишњак за српски језик*, [Година XXV] 12. Ниш: Филозофски факултет, 93–108.
- Марковић 2016: Ј. Марковић, Језик у делима Борисава Станковића. у: *Годишњак педагошког факултета у Врању*, Врање: Учитељски факултет, Универзитет у Нишу, 247–256
- Митић 2024: А. Митић, Дијалекатске карактеристике збирке песама „У ритму дијалекта 2023”, у: *Годишњак за српски језик*, [Година XXXV] 22. Ниш: Филозофски факултет, 113–131. DOI: <https://doi.org/10.46630/gsrj.22.2024.08>
- Михајловић 2019: М. Михајловић, Фонетске одлике врањског говора на примеру збирке песама „Метла за по кућу” (1993) Мирослава Цере Михјалновића. у: *Philologija Mediana*, бр. 11, Ниш: Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, 439–454. DOI: <https://doi.org/10.46630/phm.11.2019.28>
- Николић 2011: М. Николић, Настава језика и дијалекат. у: *Дијалекат – дијалекатска књижевност* 3. Лесковац: Лесковачки културни центар, 143–153.
- Николић, Алексић 2016: М. Николић, С. Алексић, Дијалект као језик романа „Лина твржа од камена”, у: *Дијалекти српскога језика: истраживања, настава, књижевност I*, зборник радова с међународног скупа одржаног 11. и 12. априла 2014. године у Лесковцу. Лесковац: Лесковачки културни центар; Врање: Универзитет у Нишу, Педагошки факултет, 145–158.
- Обрадовић 2007: С. Обрадовић, Дијалектални језик у корену бића човека и песме. у: *Књижевнос(т) на дијалект(у)*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 47–62.
- СТИЈОВИЋ 2007: Р. Стијовић, Дијалекатска лексика Михаила Лалића и књижевни језик, у: *Књижевнос(т) на дијалект(у)*. Лесковац: Лесковачки културни центар, 76–80.
- Трајковић 2019: Т. Трајковић, Бујановачки и кумановски идиоми у народним лирским песмама. у: *Јазикот и културата - состојби и предизвици*, Зборник на трудови од Међународната научна конференција (6. и 7. ноември 2018, Скопје). Скопље: Институт за мекедонски језик „Крсте Мисирков”, 317–327.
- Трајковић 2020: Т. Трајковић, Дијалекатске црте Казивања о нечистим силама. у: *Исходишта*, бр. 6. Темишвар, Ниш: Савез Срба у Румунији, Филолошки, историјски и теолошки факултет Западног универзитета у Темишвару, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 313–333.
- Трајковић 2021: Т. Трајковић, Дијалекатске одлике лазаричких песама из Бујановца. у: *Обичаји у култури Срба и Бугара / Обичаите в културата на сѢрби и бѢлгари*. Ниш: Филозофски факултет, 71–80.
- Trajković 2020: T. Trajković, The Vernacular of Niš in Children’s Poetry ”Od malečko do golemo”. in: *Facta Universitatis, Series: Linguistics and Literature*, Vol. 18, No 1, In Memoriam: Maja Vukić. Niš: University of Niš, 63–75.

Anđela G. Mitić

DIALECTICAL FEATURES OF THE COLLECTION OF POEMS IN THE RHYTHM OF THE DIALECT 2022

This paper deals with the study of dialectal features of the poetry collection "In the Rhythm of the Dialect 2022" by a group of authors published by the Leskovac Cultural Center. The corpus in this research represents 41 poems within the poetry collection "In the Rhythm of the Dialect 2022", whose authors are from the area of various dialects of the Serbian-speaking area. The aim of the paper is to present dialectal features of poems within the represented dialects. Some poems were created in border areas and they show the influence of other dialects, even neighboring languages. When analyzing the studied poems, the method of traditional dialectological analysis was applied. The results show a high representation of linguistic features of all the identified dialects with a significant influence of the standard Serbian language. By studying the linguistic features of dialect literature, it gains broader national significance in promoting regional creativity and dialects.

Keywords: Serbian language, dialect literature, collection of poems "In the Rhythm of Dialect 2022", literature in border and multiethnic environments.